

UDK 618.146-006.6-084(497.11)

ISSN 035-2899, 37(2012) br.2 p.74-80

ZNANJA I STAVOVI STUDENATA VISOKE MEDICINSKE ŠKOLE U ĆUPRIJI O PREVENCIJI RAKA GRLIĆA MATERICE

KNOWLEDGE AND ATTITUDES OF THE STUDENTS OF THE HIGH MEDICAL SCHOOL OF PROFESSIONAL STUDIES IN ĆUPRIJA ABOUT THE PREVENTION OF CERVICAL CANCER

Ljiljana Antić (1), Dragan Antić (1), Dragana Radovanović (2), Vladimir Kaluđerović (1)

(1) VISOKA MEDICINSKA ŠKOLA STRUKOVNIH STUDIJA U ĆUPRIJI, SRBIJA, (2) ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVLJE ĆUPRIJA „POMORA VLJE“ U ĆUPRIJI, SRBIJA

Sažetak: UVOD: Humani papiloma virus predstavlja zdravstveni problem ne samo kod nas već i u svetu, s obzirom na to da, prema današnjim saznanjima, infekcija Humanim papiloma virusom ima znatnu ulogu u razvoju raka grlića materice. CILJ RADA je da se ispituju razlike u znanju i stavovima studenata druge i treće godine studija Visoke medicinske škole strukovnih studija u Ćupriji o prevenciji raka grlića materice. METOD RADA: Ovo je studija preseka, koja je obuhvatila uzorak N=107 studenata VMŠ strukovnih studija u Ćupriji; studenti druge godine, njih 53 (49 studentkinja i 4 studenta), čine ispitivanu grupu, a sudenti treće godine, njih 54 (51 studentkinja i 3 studenta), čine kontrolnu grupu. Korišćen je nestandardizovani anketni upitnik. REZULTATI: Znatno više studenata ispitivane grupe, njih 22 (40.7%), znalo je da identifikuje tipove HPV kao uzročnike cervikalnog karcinoma, u odnosu na 6 (11.3%) studenata kontrolne grupe (p=0.002). Viši nivo znanja imali su o registrovanim anti HPV vakcinama, 31 (57.4%), prema 3 (5.7%) studenata kontrolne grupe (p<0.001). Takođe su pokazali veću informisanost o ciljnoj populaciji za antiHPV vakcinu; 28 (51.8%) studenata ispitivane grupe, u odnosu na 17 (32.1%) studenata kontrolne grupe. Studenti ispitivane grupe su dali ukupno 200 (46.30%) tačnih odgovora. Studenti kontrolne grupe su dali ukupno 171 (40.30%) tačnih odgovora. Razlika ukupno tačnih odgovora koje su dali studenti ispitivane i kontrolne grupe nije znatna (p=0.079). ZAKLJUČAK: Znanje studenata, kao i nivo svesti o HPV infekciji, nije zadovoljavajuće u ispitivanoj populaciji. Akcenat treba staviti na funkcionalno učenje, kako bi studenti implementirali svoja znanja u praksi i na taj način dali doprinos smanjenju incidence ove virusne infekcije u našoj sredini, kao i smanjenju morbiditeta i mortaliteta žena od raka grlića materice.

Ključne reči: rak grlića materice, HPV, anti-HPV vakcina, prevencija

Summary: INTRODUCTION: Human Papilloma Virus represents a health problem, not only here, but also throughout the world, since according to the modern knowledge, HPV infection plays a significant role in the development of cervical cancer. The AIM of this study is to examine the differences in knowledge and attitudes of the students of the second and third years of the High Medical School of Professional Studies in Ćuprija about cervical cancer prevention. METHOD; This is a cross-sectional study, which included a sample N=107 of the students of the High Medical School of Professional Studies in Ćuprija; 53 second year students (49 female and 3 male students) made the study group and 54 third year students (51 female and 3 male students) were the control group. A non-standardized questionnaire was used. RESULTS: A significantly large number of students of the study group, 22 of them (40.7%), knew to identify the types of HPV as the causes of cervical cancer as compared to 6 (11.3%) students of the control group (p=0.002). A higher level of knowledge has been registered on antiHPV vaccines 31(57.4%) in comparison to 3 (5.7%) students of the control group (p<0.001). They also showed higher awareness about the target population for antiHPV vaccine; 28 (51.8%) students of the study group as compared to 17 (32.1%) students of the control group. The students of the study group made the total of 200 (46.30%) correct answers. The students of the control group gave the total of 171 (40.30%) correct answers. The difference in the total of correct answers in the study and control groups was not significant (p= 0.79). CONCLUSION: The knowledge of the students, as well as the level of awareness of HPV infection, is not satisfactory in the targeted population. The focus should be placed on functional learning, so the students could implement their knowledge practically and thus contribute to the reduction of the incidence of this viral infection in our environment, as well as to the reduction of the morbidity and mortality rates in women with cervical cancer.

Key words: cervical cancer, HPV, anti-HPV vaccine, prevention

UVOD

Cervikalni karcinom je drugi najčešći malignitet žena u Srbiji, sa standardizovanom stopom od 27,2 na 100 000 žena. [1] Srbija je sa standardizovanom stopom mortaliteta od 10,1 na drugom mestu, posle Rumunije sa 13,0. [2] Prema današnjim saznanjima, infekcija Humanim papiloma virusom (HPV) ima značajnu ulogu u razvoju raka grlića materice. [3] Podaci o prevalenci HPV u opštoj populaciji u Srbiji još uvek nisu dostupni. Po podacima Informacionog centra za HPV WHO u Srbiji (2010), procenjuje se da je u Južnoj Evropi, regionu kojem Srbija pripada, prevalenca HPV infekcije oko 9,2 % žena u opštoj populaciji. [4] Najbolji način borbe protiv cervikalnog karcinoma je primarna prevencija - edukacijom seksualno aktivnog stanovništva o uticaju ove virusne infekcije na nastanak cervikalne neoplazije i merama zaštite. Veliki značaj ima i sekundarna prevencija, odnosno rano otkrivanje bolesti.

Sekundarna prevencija podrazumeva: skrining, ranu dijagnozu, adekvatnu i pravovremenu terapiju. Kako Srbija unazad više godina zauzima vodeće mesto u Evropi po učestalosti cervikalnog karcinoma, to naglašava značaj sprovođenja Nacionalnog skrining programa prevencije. Do sada, izuzimajući pilot projekte u pojedinim regionima, nije postojao organizovani skrining za cervikalni karcinom, već se sprovodio samo oportuni skrining. [5] Vakcinacija protiv HPV je u domenu primarne prevencije. U Srbiji je 2006. godine registrovana polivalentna vakcina Gardasil, za HPV tipove 16,18, 6 i 11. Vakcina je namenjena ženskoj populaciji, starosti od 9 do 26 godina; njena primena je efikasna samo kod osoba koje nisu bile u kontaktu sa HPV tipovima 6, 11, 16 i 18, a vreme zaštite je 4 do 5 godina. Kako se radi o kratkom periodu primene, nedovoljan je broj studija o efikasnosti kao i rizicima njene primene. [6,7] Neke studije su ispitivale ulogu medicinskih sestara i babica u prevenciji HPV infekcije i profilaktičkoj primeni vakcine u prevenciji cervikalnog karcinoma. [8] Po nama dostupnoj literaturi, nismo našli studije koje u Srbiji ispituju efekte ili rizike primene anti HPV vakcine, osim studije Radulovića i autora, koja se odnosi na terapijsku vakcinu [9]. Na nivou naše zemlje postoje preporuke koje uključuju: individualnu vakcinaciju u kontrolisanim uslovima i redovne citološke preglede, kao najznačajnije mere prevencije cervikalnog karcinoma.

CILJ

Cilj rada je da se ispituju razlike u znanju i stavovima studenata druge i treće godine studija VMŠ u Čupriji o HPV i primeni anti HPV vakcine.

METOD RADA

Ovo je studija preseka, koja je obuhvatila uzorak N=107 studenata VMŠ strukovnih studija u Čupriji. Korišćen je nestandardizovani anketni upitnik sa 11 pitanja, od kojih su se tri pitanja odnosila na demografske karakteristike ispitanika (pol, godine, prethodno završena škola), a osam pitanja sa više ponuđenih odgovora se odnosilo na HPV infekciju i anti-HPV vakcinu: uzročnik karcinoma grlica materice (CaPVU), kondom i zaštita od HPV, uloga anti HPV vakcine, vrste HPV vakcina, vakcina i tipovi HPV, populacija kojoj je namenjena antiHPV vakcina, stav studenata o antiHPV vakcini, najbolji vid prevencije CaPVU. Anketa je sprovedena u Visokoj medicinskoj školi u Čupriji u periodu februar/mart 2011. godine. Ispitanici su studenti druge i treće godine studijskog odseka strukovna medicinska sestra, koji imaju zdravstvenu negu u ginekologiji i akušerstvu kao izborni predmet i studenti sa odseka strukovne medicinske sestre-babice koje imaju predmet ginekologija. Studenti druge godine, njih 53 (49 studentkinja i 4 studenta), čine ispitivanu grupu i anketirani su pre slušanja metodске jedinice koja se odnosila na ulogu medicinskih sestara-tehničara i babica u prevenciji cervikalnog karcinoma. Studenti treće godine, njih 54 (51 studentkinja i 3 studenta) čine kontrolnu grupu i svi su položili ispit iz zdravstvene nege u ginekologiji i akušerstvu u periodu od pre oko devet meseci od anketiranja. Ova studija ispituje znanja i stavove studenata o HPV i anti HPV vakcini, pre obrazovne intervencije iz metodске jedinice koja obrađuje ovu tematiku (druga godina) i posle položenog ispita iz ove oblasti (treća godina).

STATISTIČKA OBRADA PODATAKA

U statističkoj obradi podatak korišćene su deskriptivne statističke metode i χ^2 test. Podaci su prikazani tabelarno i grafički. Kao nivo statističke značajnosti uzeta je vrednost $p < 0,05$. Analize su izvršene korišćenjem softvera SPSS paketa (verzija 19).

REZULTATI

Ova studija je dizajnirana da ispita znanja i stavove studenata Visoke medicinske škole o HPV infekciji kao uzročniku cervikalnog karcinoma, o anti HPV vakcini i njenoj ulozi kao i o stavovima prema najboljim preventivnim praksama za cervikalni karcinom za mladu populaciju.

Ispitivanjem je obuhvaćeno ukupno 107 ispitanika, starosti od 19 do 35 godina, od toga (93.5 %) studentkinja i (6.5 %) studenata. Anketirani su 53 studenta druge godine koji čine ispitivanu grupu i 54 studenta treće godine studija, koji čine kontrolnu grupu. Svi studenti su pre upisa studija završili srednju medicinsku školu i imali su određeni kvantum znanja iz oblasti malignih oboljenja kod žena.

U tabeli 1. prikazana je informisanost i stavovi studenata vezani za rak grlića materice. Od ukupnog broja studenata, njih 28 (26.2%) je znalo tipove HPV koji su uzročnici cervikalnog karcinoma. Značajna je razlika u znanju o tipovima HPV između studenata ispitivane i kontrolne grupe; onkogene HPV tipove je znalo da identifikuje 6 (11.3%) studenta ispitivane i 22 (40.7%) studenta kontrolne grupe. ($\chi^2 = 12.692$; $DF=2$; $p= 0.002$). Većina studenata, njih 56 (52.3 %), znala je da kondom nije pouzdana zaštita od HPV infekcije. Značajna je razlika između studenta ispitivane i kontrolne grupe ($\chi^2 = 30.860$; $DF= 2$; $p= 0.001$); 26 (49.1%) studenata ispitivane grupe i 30 (55.5%) studenata kontrolne grupe zna da kondom nije pouzdana zaštita od infekcije HPV. Trećina studenata, 34 (31.8 %), znala je da identifikuje vrste anti-HPV vakcina, ali ne postoji značajna razlika između studenata ispitivane i kontrolne grupe ($\chi^2 = 6.299$; $DF=2$; $p=0.043$). Trećina studenta, njih 36 (33.6%), smatra da se vakcina daje ženskoj populaciji od 9 do 18 godina, pre početka seksualne aktivnosti; 26 (24.3%) smatra da se daje i muškoj i ženskoj populaciji od 9 do 26 godina, a 45 (42.1%) je dalo tačan odgovor, da se vakcina daje ženskoj populaciji od 9 do 26 godina, koja nije inficirana HPV ($\chi^2 = 5.065$; $DF= 2$; $p= 0.079$). Stavovi studenata o vakcinaciji protiv HPV su različiti; od ukupnog broja studenta, njih 32 (29.9 %) ima pozitivan stav o vakcinaciji, 35 (32.7%) smatra da vakcina nije dovoljno ispitana, a 40 (37.4 %) studenata ima negativan stav prema vakcinaciji zbog saznanja o smrtnim slučajevima posle vakcinacije ($\chi^2 = 0,916$; $DF= 2$; $p=0.633$). Što se tiče preporuka za zaštitu reproduktivnog zdravlja, neki studentni bi mladima dali više od jednog saveta u vezi sa zaštitom reproduktivnog zdravlja i u tom pogledu nema znatne razlike među studentima ispitivane i kontrolne grupe; od ukupnog broja ispi-

tanika, 42 (28.2 %) studenata bi savetovalo mladima konzistentnu primenu kondoma pri svakom seksualnom odnosu; 39 (26.2%) smatra da je odlaganje početka seksualne aktivnosti i pouzdan partner adekvatna mera zaštite; najviše studenata, 58 (38.9%) smatra da su redovni ginekološki pregledi i PAPA testiranje najbolja mera prevencije reproduktivnog zdravlja; HPV tipizaciju i anti HPV vakcinu kao najznačajnije preventivne mere navodi samo 10 (6.7%) od ukupnog broja ispitanika ($\chi^2 = 8.541$; $DF= 2$; $p= 0.014$). Razlika u načinima informisanja naših studenata o HPV je značajna: 1/3 studenata ispitivane grupe se informiše putem interneta, 1/3 putem štampe, 1/5 prati radio/tv emisije, a 1/10 studenata je informacije dobila od zdravstvenih radnika. Studenti kontrolne grupe se najčešće informišu putem interneta, 23(42.6%), štampu prati 20 (37.0 %) studenata, radio/tv kao vid informisanja koristi 6 (11.1%), a od zdravstvenih radnika informacije je dobilo samo 5 (9.3%) studenata.

U tabeli 2. prikazani su tačni odgovori studenta ispitivane i kontrolne grupe. Značajno više studenata kontrolne grupe, 22 (40.7%), znalo je da identifikuje tipove HPV kao uzročnike cervikalnog karcinoma, u odnosu na 6 (11.3%) studenata ispitivane grupe ($\chi^2=12.692$; $DF=2$; $p=0.002$). Viši nivo znanja o registrovanim antiHPV vakcinama imali su takođe studenti kontrolne grupe, 31 (57.4%), prema 3 (5.7%) studenata ispitivane grupe ($\chi^2=16.299$; $DF=2$; $p<0.001$).

Nema značajne razlike u znanju o zaštitnoj ulozi kondoma od HPV infekcije, 30 (55.5%) studenata kontrolne grupe, u odnosu na 26 (49.1%) studenata ispitivane grupe, znali su da kondom ne pruža adekvatnu zaštitu od infekcije HPV. Neočekivano je što je više studenata ispitivane grupe, 24 (45.3%), u odnosu na 9 (16.7%) studenta kontrolne grupe, imalo svest da je antiHPV vakcina nedovoljno ispitana ($\chi^2=11,701$; $DF=2$; $p<0.001$), kao i da je 38 (71.7%) studenata ispitivane grupe imalo saznanja o redovnim ginekološkim pregledima i PAPA testiranju kao najboljem vidu prevencije cervikalnog karcinoma, prema 38 (37.0%) studenata kontrolne grupe, koji su smatrali da su pouzdan partner i konzistentna primena kondoma najbolje metode prevencije ($\chi^2=24.864$; $DF=2$; $p<0.001$). Viši nivo znanja imali su i o ciljnoj populaciji za antiHPV vakcinu; 28(51.8%), prema 17 (32.1%) studenata ispitivane grupe. O ulozi antiHPV vakcine ispravan stav, da antiHPV vakcina štiti samo od odgovarajućih tipova HPV, imalo je 39 (72.2%) studenta kontrolne grupe i 33 (62.3%) studenata ispitivane grupe ($\chi^2=64.280$; $DF=2$; $p<0.001$).

Tabela 1. Informisanost i stavovi studenata vezani za rak grlića materice

□ Varijable	Ukupno N (%)	Studenti		χ^2 , DF	P value
		Ispitivana grupa n(%)	Kontrolna grupa n(%)		
Pol	107 (100.0)	53(49.5)	54 (50.5)	80.832, 2	<0.001
muško	7 (6.5)	4 (3.7)	3(2.8)		
žensko	100 (93.5)	49(45.8)	51(47.7)		
Godine	107 (100.0)	53(49.5)	54 (50.5)	29.178, 2	<0.001
19-21	22 (20.6)	22 (41.51)	0 (0)		
22-23	62 (57.9)	22 (41.51)	40 (74.07)		
<23	23 (21.5)	9 (16,98)	14 (25.93)		
Uzročnik Ca PVU	107 (100.0)	53 (49.5)	54 (50.5)	12.692, 2	0.002
HPV- 16,18,6, 11	26 (24.3)	6 (11.32)	20 (37.04)		
HPV16,18,31,33,43,45	28 (26.2)	6 (11.3)	22(40.7)		
HPV-svi tipovi	53 (49.5)	41 (77.36)	12 (22.22)		
Kondom zaštita od HPV	107 (100.0)	53 (49.5)	54 (50.5)	30.860, 2	<0.001
Da	41 (38.3)	20 (37.74)	21 (38.89)		
Ne	56 (52.3)	26 (49.1)	30 (55.5)		
Ne znam	10 (9.3)	7 (13.21)	3 (5.56)		
Anti HPV vakcina	107 (100.0)	53 (49.5)	54 (50.5)	64.280, 2	<0.001
Sprečava Ca PVU	30 (28.0)	15 (28.30)	15 (27.78)		
Štiti od određenih tipova HPV	72 (67.3)	33 (62.3)	39(72.2)		
Za lečenje Ca PVU	5 (4.7)	5 (9.43)	0 (0)		
Tipovi anti HPV vakcine	107 (100.0)	53 (49.5)	54 (50.5)	6.299, 2	0.043
Cervarix	26 (24.3)	18 (33.96)	8 (14.81)		
Gardasil	47 (43.9)	32 (60.38)	15 (27.78)		
Cervarix i Gardasil	34 (31.8)	3 (5.7)	31(57.4)		
Vakcine i tipove HPV	107 (100.0)	53 (49.5)	54 (50.5)	6.299, 2	0.079
Cervarix 11 i 16 Gardasil 6.11.16 i 18	36 (33.6)	15 (28.30)	21 (38.89)		
Cervarix 6 i 11 Gardasil16,18	26 (24.3)	14 (26.42)	12 (22.22)		
Cervarix 6 i 11 Gardasi 6.11.16 i 18	45 (42.1)	24 (45.3)	21 (38.9)		
Vakcina se daje	107 (100.0)	53 (49.5)	54 (50.5)	5.065, 2	0.079
Ž. od 9 do 18 g, pre sex.aktivnosti	36 (33.6)	13 (24.53)	23 (42.59)		
M. i Ž. od 9 do 26 g.	26 (24.3)	23 (43.40)	3 (5.56)		
Ž. od 9 do 26 g.bez HPV infekcije	45 (42.1)	17 (32.1)	28 (51.8)		
Stav o vakcinaciji Gardasilom	107 (100.0)	53 (49.5)	54 (50.5)	0.916, 2	0.633
Pozitivan	32 (29.9)	5 (9.43)	27 (50.0)		
Nije dovoljno ispitana	35 (32.7)	24 (45.3)	9 (16.7)		
Negativan, ima smrtnih slučajeva	40 (37.4)	24 (45.28)	16 (34.3)		

□ Varijable	Ukupno N (%)	Studenti		χ ² , DF	P value
		Ispitivana grupa n (%)	Kontrolna grupa n (%)		
Savet za mlade	149 (100.0)	53 (49.5)	54 (55.5)	8.541, 2	0.014
Kondom konzistentna primena	42 (28.2)	19 (35.85)	23 (42.59)		
Pouzdan partner, odlaganje početka seks.aktivnosti	39 (26.2)	12 (22.64)	27 (50.0)		
Redovni k. pregledi i PAPA	58 (38.9)	38 (71.7)	20 (37.0)		
HPV tipizacija i anti HPV vakcina	10 (6.7)	5 (9.43)	5 (9.2)		
Kako se informisete o HPV	107 (100.0)	53 (49.5)	54 (50.5)	29.112, 3	<0.001
Internet	42 (39.2)	19 (35.8)	23 (42.6)		
Radio/TV	16 (14.9)	10 (18.9)	6 (11.1)		
Štampa	39 (36.4)	19 (35.8)	20 (37.0)		
Zdravstveni radnici	10 (9.3)	5 (9.4)	5 (9.3)		

DISKUSIJA

Ova studija je dizajnirana da ispita razlike u znanju i stavovima studenata o HPV i primeni anti HPV vakcine. Naši studenti su dali ukupno 48.30% tačnih odgovora i tim kvantumom znanja naših studenata o ovoj izuzetno značajnoj oblasti iz domena malignih oboljenja žena ne možemo biti zadovoljni.

Znanja naših studenata o onkogeim tipovima HPV nisu zadovoljavajuća, nešto veći kvantum znanja studenti su pokazali kada se radi o ulozi kondoma u prevenciji cervikalnog karcinoma. Rezultati istraživanja sa Univerziteta u Rimu, (2010 godine), ukazuju da su znanja studenata o HPV takođe nezadovoljavajuća, što je u skladu sa aktuelnim istraživanjima, a posebno u poređenju sa rezultatima istraživanja sprovedenim 2008/9 godine, na istom univerzitetu.[10] Slični rezultati su zapaženi i u Grčkoj, gde studenti takođe nisu pokazali znanja o ulozi HPV kao faktora rizika za rak grlića materice. [11]

Kada uporedimo informisanost naših studenata o ulozi anti-HPV vakcine u zaštiti od određenih tipova HPV sa sličnim studijama, ipak možemo biti zadovoljni [11, 12]. Pozitivna stav o vakcinaciji ima svaki drugi naš student, za razliku od adolescenata iz oblasti Milana, koji imaju svest o HPV i vakcinaciji, ali potcenjuju mogućnost HPV infekcije, što je povezano sa nižom sklonosti za vakcinaciju. [12] Kada se radi o mortalitetu od raka grlića materice, Srbija je sa standardizovanim stopom mortaliteta od 10.1 na drugom mestu. [2] Imajući u vidu ovakvo činjenično stanje o cervikalnom karcinomu i o tome da se Nacionalni

skrining program za prevenciju cervikalnog karcinoma još uvek ne sprovodi, veliki je značaj poznavanja mera prevencije, posebno kod populacije mladih. Značaj i ulogu medicinskih sestara u programima prevencije cervikalnog karcinoma ispitali su i istraživači iz državne bolnice u Bruklinu. Kako je dužina preživljavanja značajno kraća za mlađe starosne grupe žena, značajno je razviti sveobuhvatne programe prevencije cervikalnog karcinoma za ove grupe žena. [13] Po rezultatima Nacionalnog istraživanja zdravlja 2006. godine, u Srbiji je samo 2% žena bilo obuhvaćeno organizovanim skrining programom; samoinicijativno je PAPA skrining uradila svaka 3. žena (29.6%), a ostale su to uradile u okviru oportunog skrininga, odnosno prilikom ginekološkog pregleda. [14]

Od mera primarne prevencije, vakcinacija ima značajnu ulogu, ali tek svaki deseti naš student bi preporučio mladima vakcinaciju kao meru prevencije. Neke studije su ispitivale komplikacije i negativna dejstva antiHPV vakcinacije. Svaka druga grčka studentkinja nije bila spremna da prihvati anti-HPV vakcinu zbog informacija o ozbiljnim neželjenim efektima. [15] Japanski istraživači su ispitivali ekonomske efekte i potvrdili isplativost primene antiHPV vakcine i njenu implementaciju u cilju smanjenja morbiditeta od cervikalnog karcinoma za žene do 45 godina života. [6] S toga se nameće potreba da proizvođači i promoteri anti-HPV vakcine, kao i zdravstveni radnici, posebno ginekolozi, treba da promovišu anti-HPV vakcinu kao vakcinu koja indukuje imuni odgovor (pretežno humoralni), specifičan za određene tipove HPV-a [7, 16, 17].

Tabela 2 Znanje studenata o HPV infekciji i preenciji karcinoma grlića materice

Varijable	Ukupno N (%)	Studenti		χ^2 Test, DF	P value
		Ispitivana grupa n (%)	Kontrolna grupa n (%)		
Uzročnik Ca PVU	107 (100.0)	53 (49.5)	54 (50.5)	12.692, 2	<0.002
HPV16,18,31,33,43,45	28 (26.2)	6 (11.3)	22(40.7)		
Kondom zaštita od HPV	107 (100.0)	53 (49.5)	54 (50.5)	30.860, 2	0.427
Ne	56 (52.3)	26 (49.1)	30 (55.5)		
Anti HPV vakcina	107 (100.0)	53 (49.5)	54 (50.5)	64.280, 2	<0.001
Štiti od određenih tipova HPV	72 (67.3)	33 (62.3)	39(72.2)		
Vrste anti HPV vakcine	107 (100.0)	53 (49.5)	54 (50.5)	6.299, 2	<0.001
Cervarix i Gardasil	34 (31.8)	3 (5.7)	31(57.4)		
Vakcine i tipove HPV	107 (100.0)	53 (49.5)	54 (50.5)	5.065, 2	0.079
Cervarix 6 i 11 Gardasi 6. 11. 16 i 18	45 (42.1)	24 (45.3)	21 (38.9)		
Vakcina se daje	107 (100.0)	53 (49.5)	54 (50.5)	5.065, 2	<0.001
Ž. od 9 do 26 g.bez HPV infekcije	45 (42.1)	17 (32.1)	28 (51.8)		
Stav o vakcinaciji Gardasilom	107 (100.0)	53 (49.5)	54 (50.5)	1.701, 2	<0.001
Nije dovoljno ispitana	35 (32.7)	24 (45.3)	9 (16.7)		
Savet za mlade	149 (100.0)			2.486, 2	<0.001
Redovni k. pregledi i PAPA	58 (38.9)	38 (71.7)	20 (37.0)		
Ukupno tačnih odgovora	371 (43.3)	171(40.3)	200 (46.3)	5.065, 2	0.079

ZAKLJUČAK

Znanje studenata, kao i nivo svesti o HPV infekciji, nije zadovoljavajuće u ispitivanoj populaciji. Akcenat treba staviti na funkcionalno učenje, kako bi studenti implementirali svoja znanja u praksi i na taj način dali doprinos smanjenju incidence ove virusne infekcije u našoj sredini, kao i smanjenju morbiditeta i mortaliteta žena od raka grlića materice.

LITERATURA

1. Ferlay J, Shin HR, Bray F et al. GLOBOCAN 2008, Cancer Incidence and Mortality Worldwide: IARC Cancer Base No.10 [Internet]. Lyon, France: International Agency for Research on Cancer; 2010. Available from: <http://globocan.iarc.fr>.
2. Arbyn M, Primic-Zakelj M, Raifu AO, Grce M, Paraskevaidis E, Diakomanolis E et al. The burden of cervical cancer in south-east Europe at the beginning of the 21st century. *Coll Antropol* 2007; 31(2):7-10.
3. Smith JS, Green J, Berrington de Gonzalez A, Appleby P, Peto J, Plummer M et al. Cervical cancer and use of hormonal contraceptives: a systematic review. *Lancet* 2003; 361(9364): 1159-67.
4. WHO/ICO Information Centre on HPV and Cervical Cancer (HPV Information Centre). Human Papillomavirus and Related Cancers in Serbia. Summary Report 2010.
5. Markovic M, Kesic V, Topic L, Matejic B. Barriers to cervical cancer screening: A qualitative study with women in Serbia. *Journal of B.U.ON.* 2009;14(1):93-96.
6. Sasagawa K, Fukuda T, Krikinge G, Demarteau N. Cost-effectiveness analysis of prophylactic cervical cancer vaccination in Japanese women. *International Journal of Gynecological Cancer* 2010; 20(3):385-392.
7. Wang KL. Human papillomavirus and vaccination in cervical cancer. *Taiwan J Obstet Gynecol* 2007; 46(4):352-62.
8. Duval B, Gilca V, Boulianne N, Pielak K, Halperin B, Simpson MA et al. Cervical cancer prevention by vaccination: nurses' knowledge, attitudes and intentions. *J Adv Nurs* 2009; 65(3):499-508.
9. Radulovic S, Brankovic-Magic M, Malisic E, Jankovic R, Dobricic J, Plesinac-Karapandzic V et al. Therapeutic cancer vaccines in cervical cancer: phase I study of Lovaxin-C. *J BUON* 2009;14 Suppl 1:S165-8.
10. Meleleo C, Sorbara D, Serino L, Di Rita R, Laudati F, Papa R et al. Survey among female university students on HPV

- infection epidemiology and prevention. *Ig Sanita Pubbl* 2010; 66 (4):563-8.
11. Dinas K, Nasioutziki M, Arvanitidou O, Mavromatidis G, Loufopoulos P, Pantazis K et al. Awareness of human papillomavirus infection, testing and vaccination in midwives and midwifery students in Greece. *J Obstet Gynaecol* 2009;29(6):542-6.
 12. Pelucchi C, Esposito S, Galeone C, Semino M, Sabatini C, Picciolli I et al. Knowledge of human papillomavirus infection and its prevention among adolescents and parents in the greater Milan area, Northern Italy. *BMC Public Health* 2010; 28(10):378.
 13. Kaplan M. Investigation of age as a prognostic factor in early stage invasive cancer of the cervix. Implications for nursing. *Cancer Nurs* 1989;12(3):177-82.
 14. Ministarstvo zdravlja Republike Srbije. Nacionalno Istraživanje zdravlja stanovnika za stanovništvo Republike Srbije 2006 (bez podataka za Kosovo I metohiju). Osnovni rezultati (na srpskom); 2006. p.494-530.
 15. Bakogianni GD, Nikolakopoulos KM, Nikolakopoulou NM. HPV vaccine acceptance among female Greek students. *Int J Adolesc Med Health* 2010; 22(2):271-3.
 16. Kim SY, Sweet S, Chang J, Goldie SJ. Comparative Evaluation of the Potential Impact of Rotavirus versus HPV Vaccination in GAVI-Eligible Countries: A Preliminary Analysis Focused on the Relative Disease Burden. *BMC Infect Dis* 2011; 11(1):174.
 17. Perovic MV, Berisavac MJ, Kuljic-Kapulica N, Jovanovic T. High-risk human papillomavirus (HPV) types in patients with squamous intraepithelial lesions (SIL). *Eur J Gynaecol Oncol* 2003;24(2):178-80.

Adresa autora:

Ljiljana Antić
Visoka medicinska škola strukovnih
studija,
Bulevar Vojske bb
35230 Čuprija,
e-mail : ljanttic_vms@hotmail.com

Rad primljen: 29. 03 .2012.
Rad prihvaćen: 23. 07 .2012.
Elektronska verzija objavljena: 12. 11. 2012.